

Civilrätt D - Juristprogrammet

Stockholms
universitet

Att skriva PM med klientperspektiv

PM-instruktioner

Elisabeth Ahlinder © 2016

Stockholm
University

PM-anvisningar Civilrätt D

PM-uppgiften består av tre delar varav en av dem är att självständigt och i övrigt enligt anvisningarna författa en PM med sammanhängande klientbrev. Utöver denna uppgift ska varje student utföra peer-review (kamratbedömning) på två studenters PM samt aktivt delta vid två seminarium. Vid PM-seminarium I presenterar varje student muntligen slutsatser och egna råd till klient avseende den egna PM-uppgiften samt ger muntlig och skriftlig feedback på andra studenters PM. Vid PM-seminarium II diskuteras de olika PM-uppgifterna i grupp av studenter som skrivit samma uppgift. För godkännande av PM-uppgiften fordras att samtliga tre delmoment uppfyllts och genomförts med godkänt resultat.

Instruktioner för skrivuppgiften

Varje student ska skriva en PM utifrån de premisser som seminarieuppgiften ger och som studenten har tilldelats. PM-uppgifterna finns på kurshemsidan under "Seminarieuppgifter".

Formalia

- PM:n är begränsad till maximalt 2 200 ord inklusive klientmissiv (max 500 ord), försättsblad och fotnoter. Texten ska utformas med 1,5 radavstånd och 12 punkter, Times New Roman som typsnitt. PM:n ska innehålla källförteckning. Denna inräknas inte i antalet ord enligt ovan. Använd funktionen räkna ord som finns i Word på arkivmenyn under "verktyg", "räkna ord" för att kontrollera detta.
- Försättsbladet ska innehålla studentens namn, personnummer, gruppnummer, aktuell termin och PM-uppgift samt antal ord.

Peer-review och PM-seminarium I

- Uppgiften att utföra peer-review sker gruppvis med ca 3 studenter i varje grupp. Gruppen ska bestå av studenter som har olika PM-uppgifter. Feedback ska inte ges till annan student som tilldelats samma PM-uppgift.
- Peer-review genomförs på ett utkast av PM-uppgiften som är i färdig form. Tidpunkt för obligatorisk första inlämning anges på kurshemsidan.
- Beräknad tidsåtgång för genomförande av utvärderingen är maximalt 2 timmar (1 timme per PM). Studenten ska bedöma PM:n enligt de kriterier som framgår av PM-protokoll för återkoppling, poängsätta PM:n samt förbereda muntliga kommentarer till de PM-uppgifter som granskats.
- Under PM-seminarium I ska studenten vara förberedd på att förklara sin egen PM och ge råd på ett "icke-juridiskt" sätt till sin klient, samt ge de studenter vars PM studenten granskat saklig och konstruktiv återkoppling. **OBS! Protokollen ska skrivas under av den som utvärderat samt visas upp och registreras av läraren under PM-seminarium I.**

PM-seminarium II

- Under PM-seminarium två diskuteras PM-uppgiften inledningsvis i helgrupp därefter ges individuell återkoppling under ca 10 min av examinator.
- Var förberedd på att delta aktivt i diskussionen, förbered dig genom att vara väl inläst på PM-uppgiften och eventuella instuderingsfrågor.

Uppgiften

PM:n ska utformas som en PM av en associate till en partner vid en advokatbyrå angående de problem som PM-uppgiften aktualiserar. Med detta avses att PM:n ska huvudsakligen vara fokuserad och syfta till att diskutera och i den mån det är möjligt presentera lösningar på de problem och frågeställningar som uppställs i PM-uppgiften.

Civilrätt D - Juristprogrammet

Att skriva PM med klientperspektiv

Börja skriva – inledande fas och inledning

Elisabeth Ahlinder © 2016

Hur börjar jag?

- Identifiera den/de juridiska frågeställningarna
- Gör utkast till disposition och inledande avsnitt
- Samla in material. Läs, fundera och "ringa in" dina frågeställningar ytterligare
- Inled skrivprocessen
- Språkgranska, gå igenom fotnoter och källförteckning – tar tid!

När är jag klar?

- När du löst uppgiften

Hur vet jag när jag löst uppgiften...

- Kontrollera mot uppgiftens formulering
- Har du någon/några slutsatser?
- Uppfyller din PM de uppställda kriterierna enligt protokoll för återkoppling?

Problemformulering och disposition

Studenten har identifierat och klart formulerat för uppgiften relevanta problem och frågeställningar.

Systematisk framställning. Klar och logisk disposition. Fokus på centrala problemställningar. Tydlighet.

INLEDNING och PROBLEMFÖRMULERING - BEHÖVS DET?

Inledning ska i princip finnas i alla texter. Hur lång inledningen ska vara och vad inledningen ska innehålla beror på textens omfattning och även textens syfte (den första rubriken i texten, måste inte nödvändigtvis döpas till "inledning").

Inledningen i denna skrivuppgift ska innehålla information om *bakgrunden* till *varför PM:n skrivs* och *vad den syftar till*. Samma grundläggande regler som för t.ex. uppsatser som vanligen innehåller syfte, frågeställningar och kort bakgrund som behövs för att få en inblick i de problem/frågeställningar som behandlas. Kort *orientering avseende hur texten kommer att disponeras* kan vara lämpligt. Även *annan typ av information* som kan vara till hjälp för mottagaren/beställaren av PM:n kan tänkas läggas till.

Vad ska en inledning innehålla? - exempel

Varför PM:n skrivs	t.ex., har fått uppdrag att utreda/lösa några frågor från klient X
Bakgrunden	relevant information för att förklara frågeställningar. (OBS! skriv ej av förutsättningar från PM-uppgift)
Vad PM:n syftar till	att lösa problemet/utreda frågeställningar åt klienten. Definiera och precisera frågeställningar.
(Disposition)	hur innehållet och frågeställningarna disponeras i PM:n.
(Sammanfattning)	en kort sammanställning av slutsatser i början av texten kan vara till god hjälp för klienten

I vilken omfattning bedömer du att inledningarna A-D nedan uppnår tidigare nämnda kriterier/utgångspunkter?

Exempel A

1. Inledning

Expropriation är en form av tvångsöverföring av mark som aktualiseras när markägarparter inte träffar överenskommelse beträffande sådan mark som skall tas i anspråk för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Uppställda förutsättningar för när ett sådant ianspråktagande får ske och vilken ersättning som i så fall ska utgå till berörda parter regleras i ett tjugotal lagar, och alla dessa lagar har olika särdrag...

Bedömning Inledning A

Inledningen har vissa brister som grundar sig på att den är för allmänt hållen och beskrivande. följande information saknas/skulle gjort inledningen klarare:

Varför PM:n skrivs, det vill säga att byrån fått i uppdrag att...

Bakgrunden till varför byrån fått uppdrag, detta har hänt..

Vad PM:n syftar till, det vill säga att utreda en praktisk fråga, lösa ett problem. Rättslig problembeskrivning och preciserade frågeställningar

Hur innehållet i PM:n kommer disponeras och de olika frågorna behandlas

Sammanfattning eller kort kommentar om vilka slutsatser som dras, råd som ges.

Inledning B

1. Inledning

1.1 Uppdrag

Styrelsen i bostadsrättsförening X har ställt en förfrågan om rådgivning angående hur de ska agera i tre ärenden. Ärendena avser förhållanden mellan bostadsrättsföreningen och enskilda medlemmar i densamma. Rådgivningen ska, enligt bostadsrättsföreningens önskemål, avse hur de ska framställa eventuella krav mot medlemmarna och i övrigt hantera de olika ärendena.

1.2 Disposition

Promemorian kommer att i efterföljande avsnitt redogöra för tillämpliga rättsregler för respektive ärende. Respektive ärende kommer att inledas med en redogörelse för bakgrunden och att avslutas med rådgivning.

2. Första ärendet

2.1 Bakgrund

En bostadsrättshavare har under de senaste 18 månaderna, utan styrelsens tillstånd, hyrt ut sin lägenhet vid sju tillfällen....

Bedömning Inledning B

Varför PM:n skrivs är inte helt klart, det är klart att en bostadsrättsföreningen har ställt en fråga, det kunde dock bli klarare t.ex. om även uppdragstagaren och dennes uppgifter anges. Bakgrunden och relevant information är ganska knapp, det är dock ok eftersom det framgår att det är tre ärenden som behandlar en viss typ av frågor och att dessa frågor kommer att behandlas närmare i det följande. Vad PM:n syftar till, vilka problem och frågeställningar som behandlas, återigen knapp information om detta i inledning, men kan vara ok så länge klart uttryckt i respektive underrubrik. En viktig del i bedömningen av denna inledning är att dispositionen framgår, även om dispositionen kanske inte är optimal så är den tydlig.

Tips? En kort sammanställning av slutsatser i början eller slutet av texten kan vara till god hjälp för klienten.

Viktigt att studenten tydligt definierar problem och bakgrund i respektive delfråga eftersom den inte gjort det i inledningen.

Inledning C

1. Andrahandsuthyrning utan föreningens tillstånd

Reglerna för upplåtelse av bostadsrätt i andra hand ser olika ut beroende på hur stor del av lägenheten som hyrs ut. Uthyrning via AirBnB brukar innebära att hela lägenheten hyrs ut, vilket också är utgångspunkten i denna promemoria. Sådan uthyrning kräver tillstånd från bostadsrättsföreningens styrelse (Bostadsrättslag (1991:614), nedan BRL 7:10).

Om en bostadsrättshavare hyr ut sin lägenhet i andra hand utan tillstånd får föreningen förklara bostadsrätten förverkad, och säga upp bostadsrättshavaren för avflyttning. (BRL 7:18 2 p.)

Bedömning Inledning C

Denna inledning saknar det mesta som behövs för en klar och tydlig inledning:

Vad ska PM:n handla om? Utgångspunkt för PM:n är att hela lägenheten hyrs ut – ok – men varför är det relevant? Är det en utredning om vad som gäller vid uthyrning i andra hand i allmänhet? Finns det några parter? En tvist? Vad syftar PM:n till?

Tips: klargör grundläggande utgångspunkter och formulera frågeställningar etc.

Inledning D

BAKGRUND

Vi har från styrelsen i Bostadsrättsföreningen X ("**Föreningen**") fått följande information: En bostadsrätthavare ("**BH 1**") har utan samtycke de senaste 18 månaderna via sajten AirBnB vid ett flertal tillfällen hyrt ut sin lägenhet i andra hand. BH 1 har inte hört sammat Föreningens uppmaning att upphöra med uthyrningen utan istället ansökt om tillstånd för uthyrning i andra hand hos hyresnämnden. En annan bostadshavare ("**BH 2**") har utan styrelsens tillstånd installerat en braskamin i skorstensstocken. (...) Föreningen har gett oss i uppdrag att, baserat på den information som tillhandahållits, analysera rättsläget och besvara följande frågeställningar:

Vilka rättsliga förutsättningar har BH 1 att nå framgång i hyresnämnden med sitt yrkande om tillstånd till andrahandsuthyrning? (...)

SAMMANFATTNING

Bedömningen sammanfattas enligt följande: (...)

Bedömning Inledning D

Denna inledning är klar och tydlig. Det framgår varför PM:n skrivs samt vad den syftar till. Relevant bakgrund ges utan att all information i PM-uppgiften återges i texten. En del av texten har kortats ned här men frågeställningar samt slutsatser/bedömning framgick i original PM:n i inledningen. Något som skulle kunna lagts till är en kort förklaring om hur PM:n disponeras.

(Gör det något att det inte står hur texten ska disponeras? Egentligen inte så mycket, texten får ett förhållandevis klart innehåll tack vare den tydliga indelningen i BH 1, BH 2 osv. Resten av promemorian disponerades i frågeställningarnas ordning och med respektive kortkod som rubrik, även utan beskrivning blev dispositionen tydlig och framförallt logisk.)

Tydlig inledning och problemformulering

=

Förutsättning för god disposition och behandling av frågeställningar i den följande framställningen

Civilrätt D - Juristprogrammet

Att skriva PM med klientperspektiv

Metod, material, argumentation, slutsatser m.m.

Elisabeth Ahlinder © 2016

Metod, material och argumentation

- Studenten har visat insikt i juridisk metod genom en konsekvent och genomarbetad användning av rättskällor och analys.
- Saklig, systematisk och källkritisk analys och argumentation. Framställningen är självständig i förhållande till det använda materialet.
- Kunskap om och insikt i ämnesområdet. Faktainnehållet i PM:n är relevant.

Vad är juridisk metod och hur visar jag insikt i den metoden?

- Du behöver inte formulera metoden genom ett "metodavsnitt" - Visa insikt genom god användning av juridisk metod.
- Juridisk metod bygger på tolkning, tillämpning, analys och bedömning av "objektet för rättsvetenskapen", ett normativt system av regler och principer.
- Utgångspunkt i lag, praxis, förarbeten och doktrin.
- Visa förståelse för källhierarki och dess betydelse för tolkningen av rätten.

Analys och argumentation

Vad är saklig, systematisk, självständig och källkritisk analys och argumentation?

- Den baseras på källor - inte på tyckande, egna eller andras åsikter.
- Argumentation kan föras på följande grundläggande sätt:
  - Påstående, exempel, källa/argument.
  - Argumentationens styrka kommer bero på hur väl ditt argument, exempel eller din källa styrker ditt påstående.

Exempel A (underbyggd och relevant argumentation)

Påstående, Ersättning till markägare A ska enligt 4:1 ExL utgå för skadans fulla värde, trots att någon minskning i fastighetens marknadsvärde inte kan beräknas följa av expropriationen.

Exempel/argument, Frågan om... har prövats i NJA X varvid domstolen fastställde att ersättning för... skulle utgå trots att någon minskning av fastighetens marknadsvärde inte kunde uppmätas. Avgörandet överensstämmer med egendomsskyddet i RF X och även med europakonventionen art X. Utgångspunkten att ersättning alltid ska utgå till det fulla värdet överensstämmer även med det grundläggande syftet med ersättningsbestämmelserna i 4 kap ExI så som det definierats i förarbetena.

Källa, ange nämnda rättsfallet, förarbetesuttalanden med sidhänvisning, paragrafer.

Exempel B (mindre väl underbyggd och relevant argumentation)

Påstående, Ärenden som behandlar rätt att upplåta lägenhet i andra hand är mycket vanliga i hyresnämnden.

Källa, juridikkarins blogg om livet, hyresnämndens hemsida, förarbeten till Nyttjanderättslagen från år 1941, samt hänvisning till en lärobok där påståendet framställs helt utan källa.

Vad är ett kritiskt förhållningssätt?

Kritiskt tänkande är något som influerar hela ditt arbete och som ligger bakom alla de resonemang som finns i din utredning. Det är inget "hokus pokus" som man kan "fixa till" med några rader i ett avsnitt. Var transparent, visa resonemangen och motivera olika ställningstaganden i PM:n.

Utveckling av kritiskt tänkande och kunskapssyn

"Oerfarna studenter hade ofta en absolut syn på kunskap där man ansåg att det fanns klara rätt eller fel och att läraren var en auktoritet. I nästa stadium var det vanligt att studenter ansåg att alla har rätt till sin egen åsikt, d.v.s. att det inte fanns någon sanning. Efter dessa första stadier fick studenterna ofta en mer relativ syn där man först insåg att kunskap hela tiden utvecklas och att vissa åsikter är bättre underbyggda än andra - för att till slut förstå att man måste bestämma sig för en åsikt som man kunde underbygga teoretiskt. Men även att vara beredd att sakligt argumentera för sin ståndpunkt, d.v.s. använda ett kritiskt tänkande."

(Avdelningen för universitetspedagogisk utveckling vid Uppsala universitet.)

Checklista för vad som definierar en kritiskt tänkande individ:

- is open-minded and mindful of alternatives
- tries to be well-informed
- judges well the credibility of sources
- identifies conclusions, reasons, and assumptions
- judges well the quality of an argument, including the acceptability of its reasons, assumptions, and evidence
- can well develop and defend a reasonable position
- asks appropriate clarifying questions
- formulates plausible hypotheses
- defines terms in a way appropriate for the context
- draws conclusions when warranted, but with caution

(utdrag av checklista av Robert H. Ennis, University of Illinois)

Checklista för kritiskt förhållningssätt?

Kan man följa en checklista och samtidigt vara en kritiskt tänkande individ? Eller använder individen sitt kritiska förhållningssätt för att avgöra vilka kriterier som är relevanta för det kritiska förhållningssättet i en enskild fråga...?

Faktakunskap och insikt i ämnet

Kunskap om och insikt i ämnesområdet.
Faktainnehållet i PM:n är relevant.

Hur vet jag vilken fakta som är relevant?

Ställ dig frågan - behövs informationen för att utreda och analysera mina frågeställningar?

- Vad är relevant material för din PM? Lagar och bestämmelser som aktualiseras, förarbeten till dessa, eventuell praxis som berör ämnet, böcker och artiklar som behandlar ämnet.
- Vad är irrelevant faktainnehåll? Allt som inte behövs för att besvara och utreda din fråga. Stoppa alltså inte in "extrasaker" för att fylla ut, det är inte positivt om det inte är relevant.

Bedömningen:

- Har du hittat relevant material? Har du förstått materialet?
- Har du god materialinsikt, det vill säga kunskap inom ditt område?

Slutsatser

Slutsatserna är relevanta och underbyggda av den föregående framställningen. Ger uttryck för ett självständigt och kritiskt förhållningssätt.

Slutsatser – hur formulerar jag dem?

Exempel A

Expropriationsersättning vid skada i övrigt är problematisk att precis bedöma. Det rör sig ofta om hypotetiska händelseförlopp och kostnader vilket gör att en skälighetsbedömning i stor utsträckning tilltas av domstolarna. Stor osäkerhet för parterna gällande vilka ersättningsposter och till vilken del dessa ska ersättas kan föreligga.

Exempel B

Mot bakgrund av vad som anförts ovan är vår bedömning att XX vidtagit en olovlig åtgärd på Föreningens egendom och att de rättsliga förutsättningarna för Föreningen att nå framgång med sitt krav på borttagande av braskamin och återställande av skorstensstock således är goda.

Språkbehandling

PM:n är välskriven med ett klart, korrekt och koncist språk, samt med användande av vedertagen terminologi.

Källor

Behärskning av vetenskaplig akribi, d.v.s. noggrannhet och precision i redogörelsen för och hänvisningar till valda källor, liksom korrekthet i fråga om källhänvisningar, notapparat och källförteckning.

Vad är god källhantering?

- Inga källor utan sidhänvisning!
- Allt som behöver beläggas ska beläggas med lämplig källa! (ej vedertagna saker som Sverige är en demokrati)
- Primärkällor alltid i första hand! (praxis, lag, förarbeten, eller annat som statistik från BRÅ: ange BRÅ inte ett uttalande i en remiss stödd från BRÅ, om det inte är omöjligt att få tag på samma källa förstås, men var medveten om att det är en andrahandskälla och skriv texten utifrån detta)
- Utgå inte ifrån att någon annan citerat/hänvisat rätt-kolla alltid igenom källor du använder själv! Korrekturfel, missar och slarv förekommer i alla juridiska texter
- §§ i brödtext i första hand! I vissa fall kan det vara motiverat att ha det i noterna, men ha dem i brödtext som utgångspunkt.

Formalia

PM:n följer reglerna om antal ord, rubriker, innehåll och övrig formalia.

Lycka till!

Medverkande

Elisabeth Ahlinder – Lärare

Gunnar Zetterberg – Mediepedagog

Inspelat 2016-08-16
Institutionen för data- och systemvetenskap, DSV

